

Case Report

Use of question words in two Persian speaking children's speech from 12 to 36 months

Nahid Jalilevand , Mona Ebrahimipour

Department of Speechtherapy, Faculty of Rehabilitation Sciences, Iran University of Medical Sciences, Tehran, Iran

Received: 1 October 2009, accepted: 3 March 2010

Abstract

Background and Aim: Asking questions is one of the basic skills for getting information. “What”, “Who”, “Where”, “Why”, “How much”, “How, etc. are question words frequently used for asking questions. Studies on the sequence of acquisition of question words in English speaking children follow a unique sequence. “What” is the first question word used by these children. We aimed to study whether Persian speaking children follow a unique pattern in the acquisition and use of question words as well.

Case: Two normal Persian speaking children (a boy and a girl) who were sent to the kindergarten of Faculty of Rehabilitation Sciences, Iran University of Medical Sciences by their parents were investigated. Children's spontaneous speech from 12 to 36 months was videotaped, and question words were extracted from phonetic transcription of both children's speech. In order to ask a question, both children initially used rising tone with /m/ or /hum/ before saying the first question word. Two first question words were “what” and “where” in both children's speech samples. Asking about the time with the question word /when/ was not appeared in their speech samples until 36 months. These two Persian speaking children also used Wh-question sequentially.

Conclusion: The result of this study was consistent with the results of other studies on English speaking children.

Keywords: Question words, speech, Persian, language

ترتیب به کارگیری پرسش‌واژه‌ها در گفتار دو کودک فارسی‌زبان از ۱۲ تا ۳۶ ماهگی

ناهید جلیله‌وند، مونا ابراهیمی‌پور

گروه گفتاردرمانی، دانشکده علوم توانبخشی، دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران، ایران

چکیده

زمینه و هدف: یکی از راه‌های کسب اطلاعات پرسش است. برخی از پرسش‌ها با استفاده از واژه‌های پرسشی چه/چی، کی، کجا، چرا، چقدر، چطور و غیره انجام می‌شود. کودکان انگلیسی‌زبان واژه‌های پرسشی را به ترتیب فرا می‌گیرند، به طوری که معمولاً کودکان با واژه چه/چی استفاده از پرسش‌واژه‌ها را آغاز می‌کنند. آیا کودکان فارسی‌زبان در فراگیری و به کارگیری پرسش‌واژه‌ها ترتیبی را طی می‌کنند؟

مورد: این مطالعه روی دو کودک بهنجار فارسی‌زبان، یک دختر و یک پسر، که تقریباً به طور منظم به مهدکودک دانشکده علوم توانبخشی دانشگاه علوم پزشکی ایران سپرده می‌شدند، انجام شد. نمونه گفتار آزاد این کودکان هر ماه به مدت ۱۲۰ دقیقه از ۱۲ تا ۳۶ ماهگی به طریق ضبط ویدئویی جمع‌آوری شد و واژه‌های پرسشی از نمونه‌های گفتار واجنویسی شده هر دو کودک استخراج گردید. هر دو کودک قبل از بیان اولین واژه پرسشی، با بیان /m/ یا /hum/ همراه با آهنگ خیزان سؤال کردن را آغاز نمودند. واژه‌های /چی/ و /کو/ اولین پرسش‌واژه‌های مورد استفاده هر دو کودک بود. تنوع پرسش‌واژه‌ها در گفتار دختر بیشتر بود. تا ۳۶ ماهگی پرسش درباره زمان با استفاده از پرسش‌واژه /کی/ (/key/) در نمونه گفتار هر دو کودک مورد پژوهش ظاهر نشد.

نتیجه‌گیری: این کودکان فارسی‌زبان نیز طی توالی مشابه کودکان انگلیسی‌زبان از پرسش‌واژه‌ها در گفتار خود استفاده می‌کردند.

واژگان کلیدی: پرسش‌واژه‌ها، گفتار، فارسی، زبان

(دریافت مقاله: ۸۸/۷/۹، پذیرش: ۸۸/۱۲/۱۲)

مقدمه

کودکان به تدریج زبان را در محیط زندگی خود فرا می‌گیرند. کاربرد سؤال کردن وسیله‌ای قوی برای تحریک رشد زبان است. کاربرد سؤال توسط والدین یا مربی برای کودک مدلهایی از چگونگی پرسش کردن و چگونگی پاسخ به سؤال را فراهم می‌آورد (۱). در مرحله گفتار یک کلمه‌ای، کودک خواسته‌هایش را با یک کلمه بیان می‌کند. به طور مثال او به میز اشاره می‌کند و با یک کلمه، «شیر» را طلب می‌کند. مادر از او می‌پرسد: «چی می‌خواهی؟ شیر می‌خواهی؟» بدین ترتیب کودک با دو مدل سؤال کردن آشنا می‌شود؛ سؤال کردن با استفاده از پرسش‌واژه و سؤال کردن با آهنگ خیزان. در زبان انگلیسی واژه‌های پرسشی که با wh شروع می‌شوند به پرسش‌واژه (wh - question) معروف

هستند (۲).

Fletcher (۱۹۸۵) بر این عقیده است که کودکان پیش‌دبستانی از یک و نیم سالگی شروع به پرسیدن سؤالات پرسش‌واژه‌ای (wh) می‌کنند. اما بیان سؤالات مختلف را طی روند تدریجی و کند فرا می‌گیرند (۳). ظاهر شدن پرسش‌واژه‌ها در گفتار کودک به هنگام زبان‌آموزی ترتیب خاصی دارد: ابتدا what (چه)، where (کجا) سپس who (چه کسی-کی)، whose (مال کی) which (کدام) نهایتاً when (چه موقع-کی) how (چطور)، why (چرا) رشد می‌یابند (۴).

کودکان ۲۲-۱۲ ماهه سؤال خود را از طریق آهنگ خیزان می‌پرسند (مثل: ماشین؟) سپس از واژه‌های چه و کجا توأم با

جدول ۱- ترتیب کاربرد پرسش‌واژه‌ها در پژوهش‌های مورد استفاده

(۱۹۷۷) Ingram و Tyack	(۱۹۷۵) Savic	(۱۹۳۳) Smith
بله/خیر	چه	بله/خیر
چه	بله/خیر	چه
کجا	کجا	کجا
چرا	کی	چطور
چطور	چرا	چرا
کی (چه کسی)	کی (چه موقع)	کی (چه موقع)
کی (چه موقع)		

مفاهیم عینی تری از اشیاء و مکان‌ها را رمزگذاری می‌کنند و قبل از سؤالات چرا، چگونه و چه موقع که مفاهیم انتزاعی علت، شیوه و زمان را بازنمائی می‌کنند فراگرفته می‌شوند (۱۰). یکی از یافته‌های Ingram و Tyack این بود که سؤالات چه /what/ و کجا /where/ در همهٔ سنین بسامد زیاد دارد و سؤالات چرا /why/ و چگونه /how/ با افزایش سن افزایش می‌یابد (۱۲).

گزارش Clancy (۱۹۸۶) دربارهٔ دو کودک این بود که غالب سؤالات ابتدایی کودکان مثل اون کجاست جهت جستجوی اسباب‌بازی‌هایشان طی بازی بود. وی به این نتیجه رسید که سؤالات پرسش‌واژه‌ای کودکان با بسامد وقوع سؤالات مورد استفادهٔ مادران آنها به‌طور معنی‌دار رابطه دارد. کودکانی که در معرض سؤال با واژهٔ «چطور» هستند نسبت به سایر کودکانی که در معرض این واژه نیستند این نوع سؤالات را زودتر یاد می‌گیرند (۱۳).

Rowland و همکاران (۲۰۰۳) عوامل مؤثر در ترتیب فراگیری پرسش‌واژه‌ها را مورد بررسی قرار دادند. در این پژوهش ۳۰۰ ساعت نمونه گفتار کودکان (۲۲ تا ۳۰ ماهه) و مادرشان مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. یکی از نتایج حاصل از این پژوهش این بود که بسامد وقوع پرسش‌واژه‌ها در گفتار مادر می‌تواند ترتیب فراگیری نوع واژه‌ها را با موفقیت پیش‌گویی کند (۱۴).

Rowland و همکاران (۲۰۰۵) به‌منظور آزمودن این

آهنگ خیزان استفاده می‌کنند (۲).

کودکان با شروع به استفاده از جمله شروع به پرسش با استفاده از واژه‌های کجا، چه، چه وقت، کی، چطور و چرا می‌نمایند (۴). حدود سن ۲۷ ماهگی کودکان از سؤالات دو کلمه‌ای استفاده می‌کنند و به تدریج سؤالات پیچیده‌تر می‌شوند (۵) در سن ۲-۲/۵ سالگی از سؤالات ساده مثل «توپ کو» استفاده می‌کنند و در سن ۳-۴ سالگی سؤالات چه، چطور و چرا را به کار می‌برند (۶). حدود سن ۳۱-۳۲ ماهگی شکل صحیح سؤال را همچون بزرگسالان به کار می‌برند (۸و۷).

نتیجهٔ به‌دست آمده از پژوهش Smith (۱۹۳۳) و Tyack و Ingram (۱۹۷۷) در مورد سؤالات کودکان حاکی از این است که آنها سؤالات بله/خیر را قبل از سؤالات پرسش‌واژه‌ای به کار می‌گیرند، اما در پژوهش Savic (۱۹۷۵) پرسش‌واژهٔ «چه» مقدم است (۹-۱۱). ترتیب کاربرد پرسش‌واژه‌ها در این پژوهش‌ها در جدول ۱ آمده است.

Tyack و Ingram (۱۹۷۷) معتقدند که سؤالات چه و کجا ابتدا رشد می‌یابند. این سؤالات برای کسب اطلاعات از محیط اطراف شامل اسامی، مکان‌ها، اشیاء و اشخاص انجام می‌گیرد. سپس سؤالات چرا، چگونه و چه موقع که مستلزم دانش کودک از مفاهیم زمان و علت است، رشد می‌یابند (۱۰).

Tyack و Ingram توضیح می‌دهند که سؤالات چه/کی

نظریه که کودکان انگلیسی‌زبان طی فراگیری پرسش‌واژه‌ها در اصول گرامر معکوس‌سازی خطاهایی را مرتکب می‌شوند اما در نهایت گرامر را فرا می‌گیرند، پژوهشی را با عنوان وقوع خطا در به‌کارگیری پرسش‌واژه‌ها توسط کودکان انجام دادند. در این پژوهش نمونه گفتار خودبه‌خودی ۱۲ کودک ۲-۳ ساله انگلیسی-زبان مورد مطالعه قرار گرفت. نتایج نشان داد که در میزان خطاها در کاربرد افعال کمکی مثل is, are, do اختلاف معنی‌دار وجود دارد (۱۵).

Shipley و McAfee (۲۰۰۴) با جمع‌آوری اطلاعات از منابع مختلف خلاصه‌ای از روند رشد گفتار و زبان در کودکان بهنجار را تهیه نمودند. محدوده سنی استفاده از پرسش‌واژه‌ها عبارت است از:

۱۹-۲۴ ماهگی: جمله‌های پرسشی را با آهنگ مناسب استفاده می‌کند. سؤال این چیه را می‌پرسد.

۲-۳ سالگی: یک یا دو کلمه پرسشی را استفاده می‌کند.

۴-۵ سالگی: با کلمه پرسشی چگونه سؤال می‌کند (۱۶).

به عقیده Brown (۱۹۷۳) در مرحله‌ای از رشد زبان که میانگین طول گفته ۲-۱ تکواژ است جمله‌های پرسشی با آهنگ خیزان بیان می‌شود و از پرسش‌واژه‌ها به تعداد کم استفاده می‌شود، اما در مرحله‌ای که میانگین طول گفته ۲/۵ تا ۳ تکواژ است کاربرد این نوع واژه‌ها افزایش می‌یابد (۱۷).

Paul (۲۰۰۷) چک لیست ارزیابی درک پرسش‌واژه‌ها را ارائه کرده است. در این چک لیست برای واژه‌های چه و کجا سن ۲ و ۲/۶ سالگی و برای بقیه واژه‌های سؤالی سنین ۳ و بالاتر ذکر شده است (۱۸).

کودکان فارسی‌زبان در چه سنی از پرسش‌واژه‌ها استفاده می‌کنند؟ ترتیب فراگیری پرسش‌واژه‌ها در گفتار کودکان فارسی-زبان چگونه است؟ اهداف پژوهش حاضر پاسخ به این سؤالات است.

مورد

برای این مطالعه طولی لازم بود نمونه گفتار آزاد کودکان

بهنجار به‌طور منظم جمع‌آوری و ثبت شود. به‌همین سبب برای دسترسی آسان به نمونه‌های مورد مطالعه، مهدکودک به‌عنوان محیط پژوهش در نظر گرفته شد. در مهدکودک دانشکده علوم توانبخشی دانشگاه علوم پزشکی ایران چهار کودک شرایط ورود به پژوهش را داشتند. با توجه به این که در مطالعات طولی امکان ریزش نمونه وجود داشت، هر ۴ کودک برای مطالعه انتخاب شدند. یک سال پس از آغاز مطالعه، به‌دلیل مشکلات پیش‌بینی‌نشده، دو تن از کودکان حضور منظم در مهد نداشتند و از برنامه مطالعه حذف شدند. نمونه‌های مورد مطالعه، دو کودک هنجار فارسی‌زبان یک‌زبانه (یک دختر و یک پسر) بودند که توسط والدینشان به مهدکودک دانشکده علوم توانبخشی سپرده می‌شدند. هر دو کودک فاقد مشکلات حسی و حرکتی بودند و قبل از ۱۲ ماهگی در مهد حضور داشتند.

نمونه گفتار آزاد کودکان از ۱۲ تا ۳۶ ماهگی هر ماه به مدت ۱۲۰ دقیقه به‌روش ویدئویی، با استفاده از دوربین دیجیتال panasonic مدل NV-DS30 ساخت کشور ژاپن، ضبط می‌شد. نمونه گفتار کودکان در حین تعامل با سایر کودکان و مربیان مهد، در حین بازی و گفتگو ضبط می‌شد. کودکان اجباری برای حرف زدن نداشتند و در شرایط خواب‌آلودگی و بی‌حالی و سکوت‌های طولانی و در هنگام غذا خوردن از ضبط نمونه گفتار خودداری می‌شد. نمونه ضبط‌شده گفتار کودکان به‌روش واجنویسی ثبت می‌گردید. برای حصول اطمینان از صحت ثبت گفته‌ها، از طریق مشاهده فیلم ویدئویی، نمونه گفتار بیش از ۲ بار شنیده می‌شد تا هرگونه خطا در ثبت گفته‌ها اصلاح گردد. گفته‌های تقلیدی آنی کودکان از دیگران و شعر خوانی آنها ثبت نمی‌شد. گفته‌هایی که برخی از اجزای آن به‌طور کامل مفهوم نبود حذف می‌گردید. برای ثبت تعداد گفته‌ها محدودیتی نبود. ضبط و ثبت نمونه‌های گفتار توسط یک نفر، مجری طرح پژوهش، انجام می‌گرفت.

دختر مورد مطالعه در ۱۲ ماهگی و پسر مورد مطالعه در ۱۶ ماهگی اولین واژه‌های خود را بیان نمودند. تعداد نمونه گفتار و تعداد گفته‌ها و آمار توصیفی آنها در جدول ۲ نشان داده شده است. مجموع گفته‌های دو کودک مورد مطالعه از ۱۲ تا ۳۶

جدول ۲- تعداد گفته‌ها در نمونه‌های گفتار دو کودک فارسی زبان در فواصل ۶ ماه از ۱۲ تا ۳۶ ماهگی

جنس	سن	تعداد نمونه گفتار	تعداد گفته‌ها		
			میانگین	انحراف معیار	حداقل حداکثر
دختر	۱۲-۱۷	۵	۷۲/۰۰	۴۸/۲۵	۱۷/۰۰ ۱۴۴/۰۰
	۱۸-۲۳	۴	۳۵۱/۷۵	۱۰۰/۳۵	۲۱۳/۰۰ ۴۲۷/۰۰
	۲۴-۲۹	۵	۸۴۲/۰۰	۱۹۹/۹۵	۴۹۶/۰۰ ۹۹۸/۰۰
	۳۰-۳۵	۵	۶۷۳/۲۰	۸۶/۹۴	۶۰۱/۰۰ ۸۲۲/۰۰
پسر	۱۲-۱۷	۵	۱۷/۸۰	۳۳/۴۹	۰/۰۰ ۷۷/۰۰
	۱۸-۲۳	۵	۴۱۵/۶۰	۱۳۴/۷۸	۲۶۲/۰۰ ۵۹۰/۰۰
	۲۴-۲۹	۵	۷۲۴/۴۰	۲۱۹/۶۷	۴۹۷/۰۰ ۱۰۴۴/۰۰
	۳۰-۳۵	۴	۶۷۶/۷۵	۱۲۳/۹۴	۵۱۵/۰۰ ۸۱۷/۰۰

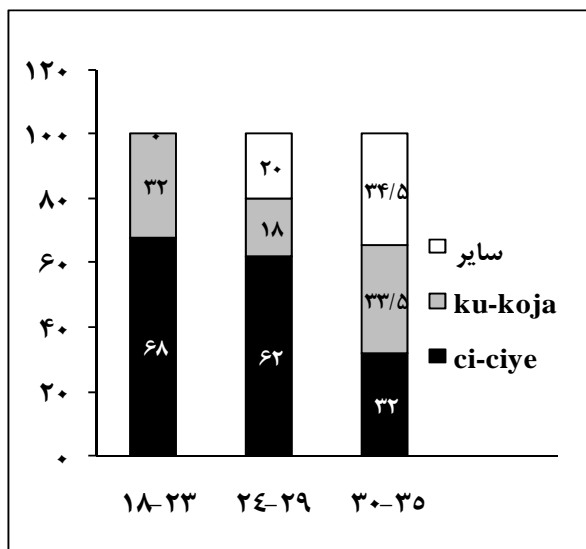
/koja/ و سایر پرسش‌واژه‌ها را در نمونه گفتار هر دو کودک مورد مطالعه، از ۳۶-۱۸ ماهگی در فواصل ۶ ماه، نشان می‌دهد. این نمودارها نشان می‌دهند که در مقطع سنی ۱۸-۲۴ ماهگی هر دو کودک فقط از پرسش‌واژه‌های */ku/* و */či/* استفاده می‌کردند. درصد وقوع گفته‌های حاوی پرسش‌واژه‌ها در نمونه گفتار هر دو کودک در سن ۲۵ ماهگی بیش از ماه‌های قبل بود. با افزایش سن کودکان سؤالات آنها نیز بیشتر می‌شد. ظهور پرسش‌واژه‌های جدید و مشترک در گفته‌های هر دو کودک از ۲۴ تا ۲۹ ماهگی عبارت بود از: چکار */čikar/*، کجا */koja/*، کی */ki/* و چرا */čera/*.

با وجود ظهور پرسش‌واژه‌های جدید، بسامد وقوع پرسش‌واژه‌های */koja/* و */ku/* و */či/* بیش از سایر پرسش‌واژه‌ها بود، به طوری که از ۲۵ تا ۲۹ ماهگی از مجموع پرسش‌واژه‌های مورد کاربرد دختر و پسر مورد مطالعه به ترتیب ۳۱ و ۲۰ درصد فقط به پرسش‌واژه‌های جدید اختصاص داشت (نمودار ۱ و ۲) از ۳۰ تا ۳۵ ماهگی پرسش‌واژه‌های مشترک جدید در گفته‌های هر دو کودک مورد مطالعه عبارت بود از: چه جوری */čejuri/*، مگه */mage/*، کدام */kodum/*

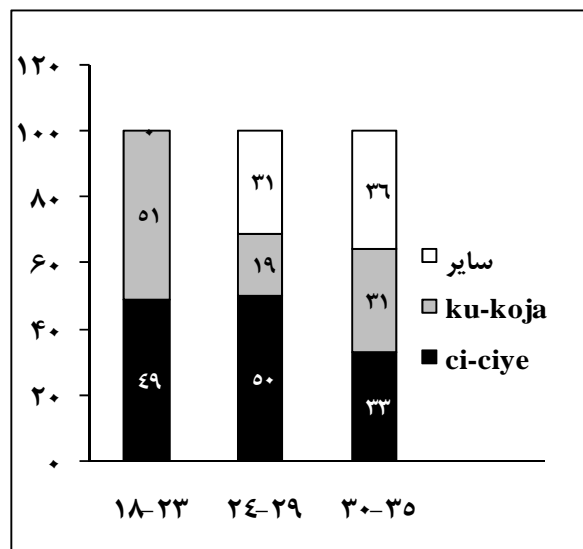
ماهگی، در مورد دختر ۹۳۴۲ و در مورد پسر ۸۴۹۶ گفته بود. پرسش‌واژه‌ها از نمونه‌های گفتار هر دو کودک استخراج شد و نتایج زیر به دست آمد:

هر دو کودک قبل از بیان پرسش‌واژه‌ها آهنگ خیزان پرسشی را تولید کردند. دختر در ۱۳ ماهگی و پسر در ۱۹ ماهگی اولین بار */m/* یا */hum/* همراه با آهنگ خیزان پرسشی را بیان نمود. این کودکان */m/* یا */hum/* با آهنگ خیزان پرسشی را هنگام شنیدن نام خود یا با شنیدن اظهارات گوینده بیان می‌کردند. اولین پرسش‌واژه‌ها در نمونه گفتار آنها چی */či/* و کو */ku/* بود. دختر مورد مطالعه اولین بار فقط یک بار */čiye/* را در سن ۱۵ ماهگی بیان نمود و در سن ۱۸ ماهگی ۱۱ بار */ku/* و */či/* را بیان نمود. پسر مورد مطالعه کو و چیه */ku/*، */čiye/* را در سن ۲۱ ماهگی ۶ بار بیان نمود. میانگین طول گفته هر دو کودک قبل از ۲۴ ماهگی کمتر از ۲ تکواژ بود.

پیدا کردن اسباب‌بازی یکی از انگیزه‌ها برای بیان واژه */ku/* بود. تا سن ۲۵ ماهگی هر دو کودک برای بیان سؤالات خود پرسش‌واژه جدیدی به خزانه واژگان بیانی خود اضافه نکردند. نمودار ۱ و ۲ درصد وقوع پرسش‌واژه‌های */ku/*، */či/*

نمودار ۲- درصد وقوع انواع واژه‌های پرسشی در نمونه گفتار پسر مورد پژوهش در فواصل ۶ ماه از ۱۸ تا ۳۶ ماهگی

نمودار ۱- درصد وقوع انواع واژه‌های پرسشی در نمونه گفتار دختر مورد پژوهش در فواصل ۶ ماه از ۱۸ تا ۳۶ ماهگی

/in čejuri mikone?/: /čejuri/ شیوه را جستجو می‌کردند مثال: /in čejuri mikone?/:
 با پرسش‌واژه /če/ صفت شیء را می‌پرسیدند مثال: /če/
 /rængiye?/: /čikar/ درباره فعل می‌پرسیدند مثال:
 /čikar konim?/

هر دو کودک مورد مطالعه با کاربرد پرسش‌واژه مگه /mæge/ در سن ۳۰-۳۵ ماهگی پرسش‌های تأکیدی را بیان نموده‌اند.

نمونه گفتار دختر:

مگه اینجا بالاست? /mæge ?inja balas?/

مگه این باطری داره? /mæge ?in batri dare?/

نمونه گفتار پسر:

مگه من آقام? /mæge mæn aqam?/

مگه چیزی می‌دی به من? /mæge čizi midi be mæn?/

بحث

در این پژوهش پرسش‌واژه‌ها از نمونه گفتار آزاد کودکان از ۱۲ تا ۳۶ ماهگی استخراج گردید. هر دو کودک مورد مطالعه قبل

تنوع پرسش‌واژه‌ها در نمونه گفتار دختر مورد مطالعه بیشتر بود. پرسش‌واژه‌های چند /čænd/, چطور /četor/ چند تا /čanta/ و چقدر /čeqæd/ که دختر به‌کار می‌برد در گفتار پسر تا سن ۳۶ ماهگی ظاهر نشد.

پرسش‌واژه‌ها در نمونه گفتار هر دو کودک، هم به‌صورت ضمیر پرسشی و هم صفت پرسشی (همراه با اسم) بیان شدند مثال: /tup ku?/ و /ku?/. پرسش‌واژه‌ها به‌صورت جانشین فاعل، مفعول و خبر (قید مکان، مالکیت، علیت، شیوه) بیان شدند. نمونه گفتار هر دو کودک با کاربرد واژه‌های پرسشی با نقش‌های مختلف در جدول ۳ آمده است.

کودکان با پرسش‌واژه‌های /ki/ و /či/ درباره فاعل و مفعول سؤال می‌کردند مثال: /ki bud?/ /kiyo didi?/ /in /ki bud?/ /kiyo didi?/ با پرسش‌واژه‌های /koja/ و /ku/ درباره مکان شیء و شخص سؤال می‌کردند مثال: /?aram koja nesæsde?/ و /tup /ku?/ با پرسش‌واژه /čera/ درباره علت بروز رخدادها سؤال می‌کردند مثال: /čera paršæ kærde?/ با پرسش‌واژه /ki/ به‌صورت مضاف و مضاف‌الیه درباره مالکیت شیء سؤال می‌کردند مثال: /tupe ki bud?/ /sændæli male kiye?/ با پرسش‌واژه

جدول ۳- کاربرد واژه‌های پرسشی با نقش‌های دستوری مختلف در نمونه گفتار دو کودک فارسی زبان از ۱۲ تا ۳۶ ماهگی

نقش دستوری	نمونه گفتار دختر مورد پژوهش	نمونه گفتار پسر مورد پژوهش
نقش فاعلی (نهاد)	چیہ؟ - چی بود؟ - کی شکست؟ چه رنگیہ؟	کی بود؟ - چیہ؟ - چی دستشہ؟ چه رنگیہ؟
نقش فعل و نقش مفعول	چکار کنیم؟ توپ کو؟ چی و دیدی؟ اون چی داره؟ کی و دیدی؟	چکار کنیم؟ گربه کوش؟ چی می‌یاره؟ من با کی بازی کنم؟
خبر (قید مکان، مالکیت، علیت)	کجا بنذارم؟	آرام کجا نشستہ؟
	این چه جور می‌کنہ؟ توپ کی بود؟ برای کیہ؟	چه جوریہ؟ صندلی مال کیہ؟
	پارش کرد چرا؟	چرا بخوریم؟

استفاده در نمونه گفتار دختر بیشتر بود. ترتیب استخراج شده از کاربرد مشترک انواع پرسش‌واژه‌ها توسط دو کودک مورد مطالعه از ۱۸ تا ۳۶ ماهگی به فواصل ۶ ماه با طرح زیر ارائه می‌شود:

کو /ku/، چی /či/

چکار /čikar/، کی /ki/، چرا /čera/، کجا /koja/

چه جوری /čejury/، مگه /mæge/، کدام /kodum/

ترتیب فوق در استفاده از پرسش‌واژه‌ها با نتایج مطرح شده در پژوهش Tyack و Ingram (۱۹۷۷) مشابه است. در پژوهش‌های انگلیسی پرسش‌واژه‌های چه/چی what و کجا where اولین واژه‌ها و پرسش‌واژه کی /key/ معادل واژه when در زبان انگلیسی آخرین واژه در روند اعلام شده هستند.

در این پژوهش پرسش‌واژه‌های کو /ku/، چی /či/ اولین

از بیان پرسش‌واژه‌ها از آهنگ خیزان پرسش همراه با بیان /m/ یا /hum/ برای سؤال کردن استفاده کردند و در حدود ۱/۵ سالگی شروع به بیان پرسش‌واژه‌ها نمودند.

چی /či/ و کو /ku/ معادل انگلیسی what و where اولین پرسش‌واژه‌های مورد استفاده کودکان بود. این نتیجه با نظر Fletcher (۱۹۸۵)، Owens (۲۰۰۱)، Hegde (۲۰۰۶)، Tyack و Ingram (۱۹۷۷) همخوانی داشت.

با افزایش سن، درصد فراوانی پرسش‌واژه‌ها و تنوع آن در گفتار هر دو کودک مورد مطالعه نیز افزایش یافت. در سن ۲۵ ماهگی جهشی در فراوانی پرسش‌واژه‌ها در گفتار هر دو کودک مورد مطالعه رخ داد. این پدیده با نظر Goldfield و Reznick (۱۹۹۰) در مورد بروز فوران واژگان (vocabulary spurt) طی مراحل اولیه رشد زبان همخوانی دارد (۱۹). در واقع در این سن کودکان بیش از قبل سؤال می‌کردند.

در سنین ۳۶-۳۰ ماهگی تنوع پرسش‌واژه‌های مورد

کودک فارسی‌زبان از ۱۲ تا ۳۶ ماهگی نشان داد که کودکان فارسی‌زبان نیز در فراگیری پرسش‌واژه‌ها از ترتیب خاصی پیروی می‌کنند. تقدم در کاربرد واژه‌های پرسشی کو /ku/، چی /či/ و کجا /koja/ قبل از ۲۴ ماهگی همانند نتایج حاصل از پژوهش‌ها در زبان انگلیسی همچون Fletcher (۱۹۸۵)، Tyack و Ingram (۱۹۷۷) است. کودکان با این واژه‌های پرسشی دربارهٔ مفاهیم عینی و ملموس سؤال می‌کنند و بر مجموعهٔ واژگان خود می‌افزایند. با افزایش سن، کودکان با پرسش دربارهٔ مالکیت، علت، چگونگی و غیره بر دانش خود از محیط پیرامون می‌افزایند. کاربرد واژه‌های پرسشی مثل چکار /čikar/، کی /ki/، چرا /čera/، کدام /kodum/ چه جوری /čejuri/ در پرسش‌های آنها از ۲۴ تا ۳۶ ماهگی بیانگر این است که کودکان تمایل دارند اطلاعات بیشتری از محیط کسب نمایند.

سپاسگزاری

این پژوهش بخشی از طرح پژوهشی مصوب معاونت پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی ایران است. از جناب آقای دکتر یحیی مدرس عضو محترم هیأت علمی دانشگاه تهران برای راهنمایی در نگارش این مقاله سپاسگزاریم.

REFERENCES

1. Tye-Murray N. Foundations of aural rehabilitation: children, adults, and their family members. 2nd ed. Clifton Park: Delmar Learning; 2004.
2. Hegde MN. Treatment protocols for language disorders in children. Volume II. San Diego: Plural Publishing; 2006.
3. Fletcher PJ. A child's learning of English. Oxford: Blackwell; 1985.
4. Owens RE. Language development: an introduction. 5th ed. Boston: Allyn & Bacon; 2001.
5. McLaughlin S. Introduction to language development. Clifton Park: Delmar Learning; 1998.
6. Nicolosi L, Harryman E, Kresheck J. Terminology of communication disorders speech-language-hearing. 5th ed. Baltimore: Lippincott Williams & Wilkins; 2004.
7. Bochner S, Jones J. Child language development. 1st ed. London: Whurr publisher; 2003.
8. Hult LM, Howard MR. Born to talk. 3rd ed. Boston: Allyn and Bacon; 2002.
9. Smith ME. The influence of age, sex, and situation on the frequency, form and function of questions asked by preschool children. Child Dev. 1933;4(3):201-3.
10. Tyack D, Ingram D. Children's production and comprehension of questions. J Child Lang.

پرسش‌واژه‌های بیان شده توسط کودکان فارسی‌زبان بود. پرسش-واژهٔ کی /key/ تا سن ۳۶ ماهگی در نمونه گفتار کودکان ظاهر نشد، که احتمالاً به‌دلیل دشواری این واژه در ترتیب فراگیری پرسش‌واژه‌ها است. اولین پرسش‌واژه‌های کودکان یعنی کو /ku/، /čiye/ دربارهٔ اسامی اشیاء و اسباب‌بازی‌های‌شان بود. این سؤالات در ارتباط با مفاهیم عینی بود. این نتیجه، مشابه یافته Clancy (۱۹۸۶) است. با افزایش سن، کودکان از سؤالاتی مثل چرا /čera/ و /čejuri/ استفاده می‌کردند که با مفاهیم انتزاعی مثل علت و شیوه مرتبط بود. بنابراین به نظر می‌رسد که استفاده از پرسش-واژه‌ها مستلزم سطح مشخصی از دانش است. احتمالاً کودکان مورد پژوهش که از پرسش‌واژهٔ کی /key/ (مربوط به زمان) استفاده نکردند هنوز به مفهوم زمان به حد کافی دست نیافته بودند. این نتیجه با عقیدهٔ Tyack و Ingram (۱۹۷۷) همسو است. بسامد کاربرد پرسش‌واژه‌های کو /ku/، چی /či/ و کجا /koja/ در هر سن بیش از سایر واژه‌های پرسشی بود. این نتیجه مشابه با نتایج پژوهش Tyack و Ingram (۱۹۷۷) بود.

نتیجه‌گیری

نتیجهٔ حاصل از بررسی پرسش‌واژه‌های مورد استفادهٔ دو

- 1977;4(2):211-24.
11. Savić S. Aspects of adult-child communication: the problem of question acquisition. *J Child Lang.* 1975;2(2):251-60.
  12. Eliot AJ. *Child language.* Cambridge: Cambridge University Press; 1994.
  13. Clancy PM. Form and function in the acquisition of Korean wh-questions. *J Child Lang.* 1989;16(2):323-47.
  14. Rowland CF, Pine JM, Lieven EV, Theakston AL. Determinants of acquisition order in Wh-questions: re-evaluating the role of caregiver speech. *J Child Lang.* 2003;30(3):609-35.
  15. Rowland CF, Pine JM, Lieven EV, Theakston AL. The incidence of error in young children's, Wh-questions. *J Speech Lang Hear Res.* 2005;48(2):384-404.
  16. Shipley KG, McAfee JG. *Assessment in speech-language pathology.* Clifton Park: Delmar Cengage learning; 2004.
  17. Brown R. *A first language.* Massachusette: Harward University Press; 1973.
  18. Paul R. *Language Disorders.* 3rd ed. London: Mosby; 2007.
  19. Goldfield BA, Reznick JS. Early lexical acquisition: rate, and the vocabulary spurt. *J Child Lang.* 1990;17(1):171-83.